

інструмент і зміст конкретних видів інтелектуальної діяльності у сфері господарювання притаманний процесу праці (діяльності), забезпечуючи здійснення як кожної господарської операції, так і усіх господарських процесів відтворення ресурсів (господарських засобів) і джерел їх формування. Обліково-аналітична інформація також формується в процесі розкриття інформації, яка міститься у фінансовій звітності. Економічний аналіз забезпечує якісне і кількісне розкриття інформації.

Проведене дослідження дає змогу сформувати наступні теоретичні положення, висновки та пропозиції практичної спрямованості. По-перше, необхідне проведення кардинальних та системних змін у фінансовій звітності українських підприємств. Міжнародний досвід підтверджує те, що під впливом фінансової кризи активізувалися дискусії щодо характеру самих змін (еволюційно-поступового або кардинального). Одночасно в Україні процес оптимізації обліково-аналітичної інформації у фінансовій звітності пов'язаний із необхідністю враховувати вимоги Податкового кодексу України щодо інформаційного забезпечення потреб користувачів. По-друге, для досягнення оптимального рівня удосконалення фінансової звітності необхідно розмежовувати, зміни у формуванні якісних та кількісних показників фінансової звітності, тобто у конкретних обліково-аналітичних інформаційних моделях, та зміни у наданні обліково-аналітичної інформації шляхом подання користувачам фінансової звітності, фінансових звітів, бізнес-звітів, ділової звітності, нефінансової звітності.

Сучасні проблеми подальшого розвитку фінансової звітності в Україні у більшій мірі пов'язані із іншим напрямом – зміни у механізмі подання підприємствами обліково-аналітичної інформації основним групам користувачів: інвесторам, кредиторам, органам державного регулювання, аудиторам. У зв'язку з цим вимагається приділити більше уваги удосконаленню законодавчо-нормативної бази організаційних процесів і механізмів подання фінансової звітності українських підприємств користувачам. Варто звернути при цьому увагу на те, що 42 законодавчо-нормативних актів вже регулюють складання та подання фінансової звітності. Тому по-

требується не збільшення кількості нормативних актів, а їхнє якісне удосконалення в умовах впровадження МСФЗ. На першому етапі (2 роки) впровадження МСФЗ рекомендувати застосовувати стандартні форми фінансової звітності у корпоративному фінансовому та нефінансовому секторах економіки з урахуванням Концептуальних основ. А далі адаптувати ці форми залежно від тенденцій розвитку міжнародних стандартів. Також відповідно до теорії фінансової звітності конкретну форму фінансової звітності – обліково-інформаційну модель на нашу думку слід розглядати у широкому розумінні цього поняття, тобто як обліково-аналітичну інформаційну модель – як результатну модель обробки узагальненої спеціальними методами бухгалтерського обліку облікової звітної інформації методами економічного аналізу. Дослідження поняття локальних обліково-аналітичних інформаційних систем залишається і надалі актуальним в умовах посилення впливу бухгалтерського обліку і звітності на розвиток економічної науки та практики господарювання. В контексті подальшого формування сучасної парадигми бухгалтерського обліку потребується розробка макроекономічних концепцій фінансової звітності.

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-ХІV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999, № 40, ст. 365. – ст. 13-14 [із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
2. Laughlin R. Critical accounting: nature, progress and prognosis [Текст] / R. Laughlin // Accounting Auditing & Accountability Journal, 1999. – Vol. 12, №1. – P. 73-78. 3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.biz-consulting.com.ua/?file=about/library/msfo>. 4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.biz-consulting.com.ua/?file=about/library/msfo>. 5. П(с)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87 [із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbu/psbu/1/>. 6. Применение МСФО: в 3-х томах: Пер. с англ. – Т. 1: Применение МСФО. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1124 с. 7. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: [підручник]. / В.Г.Швець – К.: Знання, 2008. – 525 с.

Надійшла до редколегії 15.03.11

УДК 331.2 : 657

Т. Мельник, канд. екон. наук, доц.

ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ ПОТОЧНИХ ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розглядаються поточні виплати працівникам підприємства, їх облік та звітність відповідно до змін законодавчих та нормативних документів.

Ключові слова: виплати працівникам, поточні виплати, заробітна плата, єдиний соціальний внесок, податок з доходів фізичних осіб.

Рассматриваются текущие выплаты работникам предприятия, их учет и отчетность в соответствии с изменениями законодательных и нормативных документов.

Ключевые слова: выплаты работникам, текущие выплаты, заработная плата, единый социальный взнос, налог с доходов физических лиц.

The article deals with the current employee benefits businesses, their accounting and reporting in accordance with legislative changes and regulations.

Key Words: employee benefits, current benefits, wages, the single social contribution, tax on personal income.

Проблема організації оплати праці на підприємстві є однією з найбільш гострих. Актуальність проблеми зростає на фоні соціально-економічної кризи в країні. В умовах скорочення чисельності працівників відбуваються зміни в організації праці та її оплати. Така ситуація спостерігається на підприємствах різної спеціалізації. Для більшості населення заробітна плата, яка входить до поточних виплат працівників підприємства, втратила свою відтворювальну та стимулюючу функції і фактично перетворилася на різновид соціальних виплат, не пов'язаних з кількістю, якістю та кінцевими трудовими результатами. При цьому, її рівень у нашій країні значно нижчий

порівняно з розвиненими державами світу та країнами СНД. Праця та її оплата як ціннісні орієнтири втрачають своє соціально-економічне призначення, що руйнує основи економічного й соціального розвитку суспільства. Це потребує всебічного моніторингу, аналізу і контролю за цим процесом в Україні.

З останні роки досить часто на сторінках фахових видань таких як газета "Все про бухгалтерський облік", журнал "Бухгалтерський облік і аудит", журнал "Головбух", журнал "Кадровик. Трудове право і управління персоналом", на сайтах Міністерства праці та соціальної політики і Пенсійного фонду України ведуться як

© Мельник Т., 2011

дискусії так і роз'яснення з тих чи інших питань, які стосуються поточних виплат працівникам. У зв'язку із значною кількістю законодавчих і нормативно – правових актів, якими необхідно користуватися бухгалтерам, а також постійними їх змінами та доповненнями є необхідність подальшого розгляду поставленої проблеми.

Метою написання статті є дослідження нововведень законодавчих та нормативних документах стосовно розрахунків по поточних виплатах працівникам та їх вплив на облік й звітність цих розрахунків.

Виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками. Що стосується послуг працівника, то він може їх надавати протягом повного чи неповного

робочого дня, на основі постійної, періодичної чи тимчасової зайнятості.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій та не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО № 26 "Виплати працівникам", який введено в дію з 01 січня 2004 року. Виплати працівникам включають виплати, які надаються або працівникам, або їхнім утриманцям, та можуть бути надані у формі грошових виплат (або товарів чи послуг) безпосередньо працівникам, їхнім дружинам, чоловікам, дітям чи іншим утриманцям або іншим особам, наприклад, страховим компаніям.

Виплати працівникам відповідно до П(С)БО № 26 поділяються на п'ять груп, які показано на рис.

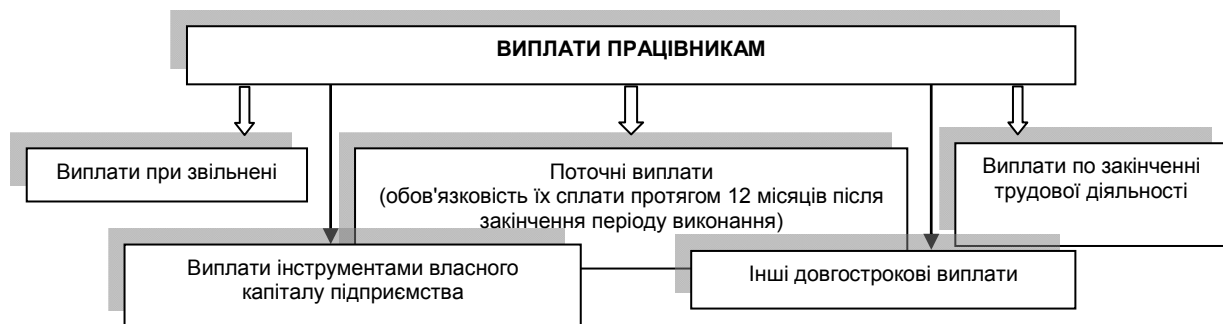

Рис. Структура виплат працівникам підприємства відповідно до П(С)БО 26 "Виплати працівникам"

Джерело: Складено автором

У Плані рахунків для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам передбачений балансовий рахунок 66 "Розрахунки за виплатами працівникам", що має три субрахунки: 661 "Розрахунки за заробітною платою"; 662 "Розрахунки з депонентами"; 663 "Розрахунками за іншими виплатами".

Аналізуючи види поточних виплат, що згадуються в П(С)БО 26 "Виплати працівникам" та займають найбільшу частку в складі всіх виплат працівникам, можна з упевненістю твердити, що до цієї категорії належать будь-які виплати персоналу, які вказані в Інструкції зі статистики заробітної плати та в ЗУ "Про оплату праці" і які підприємство планує здійснити в найближчі 12 місяців. До таких виплат, зокрема, належать: основна й додаткова заробітна плата; оплата відпусток (у т. ч. й відпусток через хворобу в частині, оплачуваної за рахунок роботодавця); заохочувальні виплати (премії за результатами праці, іншими словами – виплати за програмою участі працівників у прибутку підприємства); негрошові виплати (наприклад, такі як: надання працівникам різних безоплатних послуг, оплата транспортних витрат, витрат на житло тощо). Усі ці виплати називаються поточними, якщо вони виплачуються на регулярній основі або плануються до виплати не пізніше ніж закінчиться 12 місяців від дати балансу. Зобов'язання за поточними виплатами не дисконтуються, тобто їх оцінка (крім випадків індексації внаслідок затримки) не переглядається. Тобто, для оцінки зобов'язань за поточними виплатами не треба застосовувати актуарні припущення, у зв'язку з чим у майбутньому за цими виплатами не можуть виникати актуарні прибутки або актуарні збитки. У балансі відображаються як поточні зобов'язання всі види поточних виплат працівникам, які не підлягають накопиченню. Виплати, які підлягають накопиченню, відображаються у складі забезпечень (II розділ пасиву балансу).

З 1 січня 2009 року затверджено та введено в дію типові форми первинної облікової документації підприємств, установ, організацій з метою подальшого вдос-

коналення державних статистичних спостережень підприємств, установ, організацій щодо обліку особового складу, використання робочого часу та розрахунків з працівниками із заробітної плати, наказом Державного комітету статистики України № 489 від 05.12.2008 року: П-1 "Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу"; П-2 "Особова картка працівника"; П-3 "Наказ (розпорядження) про надання відпустки"; П-4 "Наказ (розпорядження) про припинення трудового договору (контракту)"; П-5 "Табель обліку використання робочого часу"; П-6 "Розрахунково-платіжна відомість працівника"; П-7 "Розрахунково-платіжна відомість (зведена)".

Для будь-якого підприємства поточні виплати працівникам є його витратами, тобто є одним з головних елементів витрат звичайної діяльності підприємства. Витрати на оплату праці підприємства відображаються за допомогою рахунків класів 8 "Витрати за елементами" і 9 "Витрати діяльності" враховуючи вимоги П(С)БО 16 "Витрати" та ст.142 Податкового кодексу України. Поточні виплати працівникам підприємства пов'язані зі сплатою обов'язкових внесків на соціальні заходи, які обліковуються на рахунок бухгалтерського обліку 65 "Розрахунки за страхуванням" відповідно до Плану рахунків: Дт 65 – сплата внесків, Кт 65 – нарахування їх. Витрати по обов'язкових внесках також є одним із елементів витрат і нарівні з іншими елементами витрат регулюються П(С)БО 16 "Витрати" та вимогами ст.143 Податкового кодексу України.

З 01 січня 2011 року набрав чинності Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" (далі – Закон №2464-VI), який вніс зміни в попередню систему нарахувань та утримань до фондів соціального страхування.

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок або ЄСВ) – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного

соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Ключові положення Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування": – адміністратором єдиного соціального внеску (ЄСВ) призначається Пенсійний фонд, інші фонди отримують кошти від ПФУ в пропорціях, встановлених Законом; – перереєстрація платників страхових внесків та застрахованих осіб не здійснюється; – Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування формується на базі системи персоніфікованого обліку внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; – запроваджується посвідчення застрахованої особи (п.8, ст.1 Закону), (термін – протягом трьох років з дня набрання чинності законом, тобто до 01.01.2014р); – фізичні особи-підприємці на спрощеній системі оподаткування є платниками ЄСВ за найманих працівників та за себе – не менше розміру збору з мінімальної зарплати, але не більше максимального оподаткованого внесками розміру (15 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом); – визначено, що "Єдиний внесок не входить до системи оподаткування. Податкове законодавство не регулює порядок нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску"; – термін сплати внеску для роботодавців – до 20 числа місяця наступного за звітним місяцем; – Законом встановлюються штрафні санкції (п.11 статті 25);

База для нарахування та утримання ЄСВ визначається ч.1 ст.7 Закон №2464-VI: заробітна плата найманих працівників; винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовим договором (ЦПД); оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок роботодавця; допомоги по тимчасовій непрацездатності; допомоги або компенсації згідно із законодавством; грошове забезпечення, що визначаються відповідно до Закону України "Про опла-

ту праці" та Інструкції зі статистики заробітної плати (далі – Інструкція № 5). При цьому немає прив'язки до оподаткування таких сум податком з доходів фізичних осіб, яка діяла по 31.12.2010 року щодо бази оподаткування внесками до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування.

Розмір ЄСВ визначається розділом III ст.7 Закону № 2464-VI, зокрема, для роботодавців – встановлюється у відсотках до бази нарахування єдиного внеску (за винятком винагороди за цивільно-правовими договорами) відповідно до класів професійного ризику виробництва, до яких віднесено платників єдиного внеску, з урахуванням видів їх економічної діяльності; для бюджетних установ – 36,3 %; для платників, які використовують працю найманих працівників із числа осіб льотних екіпажів... – 45,96%; винагороди за цивільно-правовими договорами – 34,7%. Для найманих працівників встановлюється у розмірі 3,6 відсотка визначеної бази нарахування єдиного внеску, крім: інвалідів, які працюють на підприємствах УТОГ, УТОС – 2,85%; осіб за цивільно-правовими договорами – 2,6% та для платників, які працюють на посадах, роботах на яких зараховується до стажу, що дає право на одержання пенсії відповідно до законодавчих актів, наприклад ЗУ "Про державну службу", ЗУ "Про статус народного депутата" та інші – 6,1% (п.9 ст.8 Закону № 2464-VI). Сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за кожну особу за місяць, у якому отримано дохід (прибуток). При визначенні максимальної величини бази нарахування ЄСВ, виплати враховуються в такій послідовності: заробітна плата працівникам; винагороди за цивільно-правовими договорами; оплата днів тимчасової непрацездатності.

Багато видів виплат та доплат розраховуються на підставі середньої заробітної плати. При розрахунку використовується Порядок обчислення середньої заробітної плати, окремо: для виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності; для всіх інших виплат (відпустки, вихідна допомога, службових відряджень та ін.). Період, за який обчислюється середня заробітна плата представлено в таблиці.

Таблиця. Періоди для обчислення середньої заробітної плати

виплати	період
Для оплати часу відпусток	За останні 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації за невикористані відпустки
Для виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності	За останні 6 місяців (страховий стаж) перед настанням випадку непрацездатності (з 1-го по 1-ше число)
У всіх інших випадках збереження середньої заробітної плати	За останні 2 календарні місяці роботи, що передують події, з якою пов'язані відповідна виплата

Джерело: Складено автором

Порядок та умови надання щорічних відпусток установлено ст.74-84 КЗпП України і ЗУ "Про відпустки". Нормативний документ, який регламентує порядок нарахування відпускних, є Порядок обчислення середньої заробітної плати, затверджений постановою КМУ від 08.02.1995 року № 100 (далі – Порядок № 100).

Обчислення суми відпускних здійснюється в такому порядку: визначення розрахункового періоду; розрахунок сумарної заробітної плати в розрахунковому періоді; розраховується середньоденна заробітна плата; встановлення тривалості відпустки в календарних днях (365 к.д. – 10 д. святкових; обчислюється сума відпускних. Розрахунок відпускних можна показати у вигляді формули: $B = [D \setminus (365 - S)] \times N$, де B – сума відпускних; D – сумарний заробіток працівника за останні 12 (6) місяців перед настанням відпустки; S – число святкових та неробочих днів, передбачених законодавством; 365 – число календарних днів у році; N – тривалість

відпустки в календарних днях. З метою рівномірного розподілу витрат на виплату відпусток протягом звітного періоду на підприємствах створюються резерви на виплату відпусток.

У бухгалтерському обліку нарахування резерву оплати відпусток відображається оборотом за кредитом рахунку 471 "Забезпечення виплат відпусток" у кореспонденції з дебетом рахунків, на яких ведеться облік витрат (рахунки класу 8 "Витрати за елементами" або 9 "Витрати діяльності"). Якщо створеного забезпечення не вистачає для виплати відпусток у поточному періоді, сума відпускних, що перевищує резерв, відображається наступним чином: Д -т 23, 91, 92, 93, 94 (витратні рахунки) К-т 661 "Розрахунки за заробітною платою". Етапи створення резерву оплати відпусток: I-й – визначення нормативу шляхом розподілу планової суми оплати відпустки на річний плановий фонд оплати праці (10 – 20 % фактичних витрат на оплату праці); II-й – визна-

чення коефіцієнту нарахувань на соціальні заходи (ЄСВ +100%) \ 100%; III-й – визначення суми забезпечення відпусток за місяць: ФОРП ф. за звітний період x Норматив x коефіцієнт нарахувань.

Порядок та умови надання допомоги по втраті тимчасової працездатності визначенні постановою КМУ від 26.09.2001 року № 1266 зі змінами та доповнення від 08.12.2009 року № 1332 "Порядок обчислення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним страхуванням". Обчислення суми допомоги по тимчасовій втраті працездатності здійснюється в такому порядку: визначається розрахунковий період; розраховується середньоденна заробітна плата; встановлення тривалості днів хвороби (робочі дні; лікарняний листок); визначення загального стажу роботи працівника (до 5 років – 60% середньої заробітної плати; 5-8 років – 80% середньої заробітної плати; більше 8 років – 100% середньої заробітної плати); обчислюється сума допомоги; рішення комісії (уповноваженого) підприємства із загальнообов'язкового державного страхування. Розрахунок можна показати у вигляді формули:

$$D = (Zp \setminus Nr) \times \% \times N, \quad (1)$$

де D – допомога у разі тимчасової непрацездатності; Zp – сума доходу за останні 6 місяців; Nr – кількість відпрацьованих робочих днів за останні 6 місяців; % – відсоток, що залежить від трудового стажу; N – кількість днів тимчасової непрацездатності.

Як і раніше, оплата нарахованих страхувальником з 01.01.2011 року лікарняних (окрім перших п'яти днів тимчасової непрацездатності), допомоги по вагітності та пологах, на поховання здійснюється за рахунок коштів ФСС з ТВП. Змінився порядок отримання коштів – тепер необхідно подавати до ФСС з ТВП заяву – розрахунок, яку Фонд повинен профінансувати протягом десяти робочих днів від дати її подання. Постановою КМУ № 1332 з 15.12.2009 року змінено порядок обчислення суми допомоги по вагітності та пологах "... якщо працівник відпрацював менше одного календарного місяця, середня заробітна плата для розрахунку допомоги береться не вище середньої заробітної плати по всіх видах економічної діяльності в регіоні, і не нижче ніж розмір мінімальної заробітної плати, установленний законом у місяці настання страхового випадку".

У бухгалтерському обліку нарахування допомоги відображається записом за кредитом рахунку 661 "Розрахунки за заробітною платою у кореспонденції з дебетом рахунків, на яких ведеться облік витрат (рахунки класу 8 "Витрати за елементами" або 9 "Витрати діяльності") за перші 5 днів, яка виплачується за рахунок підприємства. Починаючи з шостого дня хвороби, буде мати місце наступне бухгалтерське проведення: Д – т 652 К – т 663. Отримано кошти від Фонду Дт 313 Кт 652. Виплачено лікарняні: Дт 301 Кт 313; Дт 663 Кт 301.

З доходів членів трудового колективу й осіб, які працюють на підприємстві за трудовими договорами, договорами ЦПД, за сумісництвом, виконують разові роботи, здійснюються різні утримання. За своїм характером вони поділяються на 2 групи: обов'язкові й утримання за ініціативою підприємства.

Обов'язкові утримання включають: податок з доходів фізичних осіб; утримання до Пенсійного фонду; [утримання до фонду соціального страхування на випадок безробіття; утримання до фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – до 01.01.2011 р.]; з 01.01.2011 р. – єдиний соціальний внесок; утримання за виконавчими листами та приписами нотаріальних контор на користь юридичних і фізичних осіб тощо, які здійснюються відповідно до чинного законодавства України.

Податок з доходів фізичних осіб нараховується та сплачується підприємством, яке виступає як податковий агент, починаючи з 01.01.2011 року, відповідно до вимог Податкового кодексу України. Розрахунок можна показати у вигляді формули: П = (ЗП – ЄСВ – ПСП) x Сп, де П – податок з доходів фізичних осіб; ЗП – заробітна плата працівника; ПСП – податкова соціальна пільга, ЄСВ – єдиний соціальний внесок, Сп – ставка податку. База оподаткування під час нарахування доходів у формі заробітної плати визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законодавством, – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності [2, с.31]. Основна ставка з 01.01.2011 року залишається 15%, крім того, "у разі якщо загальна сума отриманих платником податку у звітному податковому місяці доходів перевищує 10-ний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 17% суми перевищення з урахуванням податку, сплаченого за ставкою 15%." [2, с. 32]. В обліку відображаємо за допомогою кореспонденції рахунків: Дт 661 Кт 641(ПДФо). При нарахуванні доходів в іншій не грошовій формі об'єкт оподаткування визначається як вартість такого нарахування, що визначена за звичайними цінами, помножена на коефіцієнт, який розраховується за допомогою такої формули: K = 100:(100 - Сп), де K – коефіцієнт; Сп – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент такого нарахування.

З 01.01.2011 року запроваджується ЄСВ і розміри його утримання з доходів найманих працівників розглянуті раніше. В обліку відображаємо за допомогою кореспонденції рахунків: Дт 661 Кт 65.

До утримань за ініціативою підприємства відносяться: суми, утримані з працівників за заподіяну матеріальну шкоду; допущений брак; своєчасно не повернуті суми, одержані у підзвіт; безвідсоткові позики, видані працівникам; за формений одяг, які здійснюються за письмовою згодою працівника.

Заробітна плата виплачується працівникам у строки, встановлені колективним договором, але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів (з жовтня 2010 року в обов'язковому порядку для всіх підприємств).

Обліково – аналітичний процес на будь – якому підприємстві завершується складанням звітності. За видами звітність підприємства по розрахунках за поточними виплатами поділяють на бухгалтерську (фінансову), статистичну і податкову. Формами фінансової звітності, в яких міститься інформація про розрахунки з оплати праці є: Баланс (Ф.1, 1-М); Звіт про фінансові результати (Ф.2, 2-М). Статистична звітність з праці включає в себе: № 1- РС "Звіт про витрати на утримання робочої сили" (вводиться в дію зі звіту за 2010 рік, подається не пізніше 07.04.2011 року – один раз на чотири роки); №9-ДС (річна) "Звіт про кількісний та якісний склад державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Які займають посади керівників та спеціалістів" (вводиться в дію зі звіту за 2010 рік, подається за новою формою не пізніше 08.01.2011 року); 6-ПВ (річна) "Звіт про кількість працівників їхній якісний склад та професійне навчання" (вводиться в дію зі звіту за 2010 рік, подається за новою формою не пізніше 20.02.2011 року); 1-ПВ (квартальна) "Звіт з праці" (вводиться в дію зі звіту за I квартал 2011 року, перший звіт не пізніше 07.04.2011 року);

1-ПВ (місячна) "Звіт з праці – звіт не пізніше 07.02.2011 року (наказ Державного комітету статистики України від 28.07.2010 року № 307).

Податкова звітність відображає інформацію про нарахування та сплату податків до бюджету, зокрема, податку з доходів фізичних осіб. Контроль за правильним визначенням зобов'язань перед бюджетом по податку здійснює податкова інспекція за місцем знаходження підприємства. З 01 січня 2011 року формою звітування підприємств є Податковий розрахунок за формою № 1ДФ, яка подається до податкової інспекції не пізніше 40 днів після закінчення звітного періоду за квартал та податкова декларація з податку на доходи фізичних осіб, яка подається щомісяця. Починаючи з січня 2011 року необхідно звітуватися відповідно до Постанови Правління ПФУ від 08.10.2010 р. №22-2 "Порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування". Звіт подається за формою згідно з додатком 4 до цього Порядку. Базовим звітним періодом є календарний місяць.

Одна з найважливіших ділянок обліку будь-якого підприємства – облік поточних виплат працівникам, які значною мірою впливають і на собівартість продукції, робіт

(послуг) і на ставлення працівників до підприємства. Крім того, останні зміни в законодавчих актах, якими повинні керуватися підприємства, вимагають від них внесення відповідних змін та коригувань до організаційних, розпорядчих документів та правильного відображення в обліку й звітності таких розрахунків, що потребує певних зусиль як від керівництва підприємства, так і від бухгалтерії.

1. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 року № 322-УІІ [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08/>. 2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2756- УІ [Текст] // Голос України. – 2010. – №№229-230. – С.4-62. 3. Закон України "Про оплату праці" від 01.03.1991 р. № 803-ХІІ [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>. 4. Закон України "Про відпустки" від 15 листопада 1996 №504/96-ВР [зі змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=504%2F96-%E2%F0>. 5. Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464 – УІ [Текст] // Головбух. – 2010. – №31 – С.20-61. 6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам": [Затверджено Наказом МФУ від 28.10.03 № 601] [Текст] // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – №12. – С.3-8.

Надійшла до редколегії 15.02.11

УДК 657.372.2

Г. Мисака, канд. екон. наук, доц.,
І. Головка, канд. екон. наук

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ СТАТЕЙ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ З УРАХУВАННЯМ ЗМІНИ ЦІН ТА ІНФЛЯЦІЇ

Досліджено методи коригування статей фінансової звітності в умовах зміни цін та інфляції. Систематизовано методіку розрахунку інфляційного прибутку (збитку) підприємства згідно чинного законодавства.

Ключові слова: інфляція, зміни цін, фінансова звітність, монетарні та немонетарні статті балансу, інфляційний прибуток (збиток).

Исследованы методы корректировки статей финансовой отчетности в условия изменения цен и инфляции. Систематизирована методика расчета инфляционной прибыли (убытка) предприятия в соответствии с действующим законодательством.

Ключевые слова: инфляция, изменения цен, финансовая отчетность, монетарные и немонетарные статьи баланса, инфляционная прибыль (убыток).

Article is devoted research of methods of updating of articles of the financial reporting in the conditions of change prices and inflation. The design procedure of inflationary profit (loss) of the enterprise is systematised by the current legislation.

Key Words: inflation, change prices, financial reporting, monetary and non- monetary items of balance sheet, inflationary profit (loss).

Зміни цін та інфляція як перевищення кількості грошових одиниць, що знаходяться в обігу, над сумою товарних цін і поява внаслідок цього грошей, незабезпечених товарами, мають місце практично в кожній країні. Знецінення паперових грошей щодо золота, товарів, іноземної валюти завдає удару по абсолютно усіх сферах економічного життя через те, що гроші є "кров'ю" сучасної економіки і переповнення ними фінансових каналів країни може призвести до "інсульту". Інфляція може бути викликана різними політичними, економічними або соціальними чинниками, найпоширенішими серед яких є випуск зайвої кількості грошових одиниць, відставання виробництва товарів від зростання платоспроможного попиту тощо.

Водночас принцип єдиного грошового вимірника, що застосовується для ведення обліку та складання звітності, в умовах перманентної зміни цін та інфляції не забезпечує адекватної порівнюваності показників фінансових звітів та формування достовірної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень через неможливість співставлення статей, оцінку яких здійснено за цінами різних періодів часу, що істотно різняться. І оскільки інфляційні прояви та зміни цін як в масштабах національної, так і світової економіки певною мірою активізувалися внаслідок світової фінансової кризи, то проблеми забез-

печення якісною та релевантною інформацією управління фінансово-господарською діяльністю суб'єкта господарювання набули виняткової актуальності.

Зазначена науково-практична проблематика неодноразово привертала увагу вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Я.В.Соколов [1], Р.С.Коршикова [2], Є.В.Калюга [4], М.Р.Метьюс, М.Х.Б.Перера [6], В.В.Ковалев [8], Л.Т.Гіляровська [9]. Зокрема, в їх працях ґрунтовно досліджуються теоретико-методичні та організаційно-практичні аспекти коригування показників фінансової звітності в умовах зміни цін та інфляції.

Проте регулярні внесення змін до нормативно-правової бази ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні потребують адаптування існуючих наукових розробок з методіки трансформації статей фінансової звітності з урахуванням зміни цін та інфляції до сучасної практики обліково-аналітичної роботи.

Питання достовірності оцінки показників фінансової звітності в умовах інфляції розглядалися на рівні КМСБО протягом вже понад 30 років. Так, в 1977 р. був прийнятий МСБО 6 "Облік наслідків зміни цін", положення якого були розширені й уточнені в МСБО 15 "Інформація, що відображає вплив зміни цін", що набули чинності із 1 січня 1983 р. Проте у 80-90-х роках ХХ ст.